

Rapport om allmänhetens kunskap om invasiva främmande arter

Mars 2024

Havs
och Vatten
myndigheten

Bakgrund och syfte

- Våren 2018 genomfördes en nollmätning av allmänhetens kunskap, agerande och attityder i förhållande till invasiva främmande arter. Mätningen upprepades 2020 och 2022.
- Mätningen har nu, 2024, genomförts för fjärde gången av Naturvårdsverket tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten. Syftet har varit att undersöka vilka effekter som myndigheternas kommunikationsarbete har haft sedan den förra mätningen 2022.

Frågeområden

Kännedom och kunskap:

- Generellt
- Specifika arter
- Regelverk
- Hur undvika spridning
- Vid upptäckt av art

Beteenden och attityder:

- Information
- Risktagande
- Motverkan av spridning
- Attityd till regelverk

Summering

Om undersökningen

Resultat

Konsekvenser för kommunikation

Summering

- **Kännedomen om invasiva främmande arter fortsätter att öka:** Andelen som svarat att de känner till att invasiva främmande arter finns är nu 88 %. Det är en ökning från 84 % vid mätningen 2022. Vid nollmätningen 2018 låg kännedomen på 50 %.
- **Lupin, parkslide och jätteloka är fortsatt de vanligaste arterna att känna till:** Av dem som känner till att invasiva främmande arter finns, är det ungefär 7 av 10 som också kan nämna en invasiv främmande art, vilket är samma nivå som vid föregående mätning. De vanligaste arterna att känna till är lupin, parkslide och jätteloka – i den ordningen.
- **Antalet som söker information är på jämförbar nivå med tidigare mätning:** 28 % av dem som känner till att invasiva främmande arter finns, har sökt information. Det är en liten ökning från förra mätningen då 25 % hade sökt information.

- **Nära 6 av 10 svarar att de känner till hur de kan undvika spridning:** Totalt 56 % av dem som känner till att invasiva främmande arter finns, svarar att de känner till hur de kan undvika att sprida dem. Det är en ökning från 51 % vid den förra mätningen.
- **Hälften vet vad de ska göra med en invasiv främmande art:** Totalt 50 % av dem som känner till att invasiva främmande arter finns, svarar att de vet vad de ska göra om de hittar en. Det är en ökning från 42 % vid mätningen 2022. Åtgärderna kan delas in i två huvudkategorier. Den första handlar om att anmäla eller rapportera till myndigheter där Naturvårdsverket nämns specifikt. Den andra huvudkategorin är olika slags bekämpande åtgärder som att gräva upp och bränna eller försluta i en säck och skicka till deponi.
- **Andelen som rapporterat eller vidtagit åtgärder har ökat något:** Totalt 40 % som känner till att invasiva främmande arter finns, svarar att de har rapporterat observation, gjort förebyggande åtgärder eller åtgärder för att ta bort en befintlig invasiv främmande art. Det är en ökning från mätningen 2022 då andelen var 31 % och mätningen 2018 då andelen var 20 %. Det vanligaste är att ha vidtagit åtgärder för att ta bort en invasiv främmande art. 24 % har gjort detta.

HJÄLPT KÄNNEDOM

- **8 av 10 känner till att det är förbjudet att sprida invasiva främmande arter:** Totalt 83 % av respondenterna svarar att de känner till att det är förbjudet att sprida invasiva främmande arter, när de får invasiva främmande arter förklarar för sig. Motsvarande siffra vid förra mätningen var 75 % och var vid nollmätningen 51 %. (Frågan ställdes till samtliga 1000 respondenter, tillsammans med en förklaring till vad invasiva främmande arter är.)
- **8 av 10 har under de tre senaste åren inte gjort någon aktivitet som kan ha riskerat att sprida invasiva främmande arter:** Respondenterna presenterades för en lista med aktiviteter som kan medföra risk för spridning av invasiva främmande arter, tillsammans med en möjlighet att beskriva andra aktiviteter som kan ha spridit en sådan art. En stor majoritet, 83 %, vilket är i nivå med förra mätningen (82 %), svarar att de inte gjort någon av riskaktiviteterna. De vanligaste riskaktiviteterna är att ha lämnat trädgårdsavfall i naturen, komposterat invasiva främmande arter och att transportera invasiva främmande arter utan att försluta dem. Yngre respondenter samt de verksamma inom natur-, växt- och djurrelaterade yrken har, likt vid förra mätningen, i betydligt större utsträckning gjort någon av riskaktiviteterna.
- **Mer än 9 av 10 tycker att det är viktigt att det finns regler för att minska och förhindra spridning av invasiva främmande arter:** Totalt 94 % anser att det är ganska eller mycket viktigt att det finns regler för att minska eller förhindra spridningen av invasiva främmande arter. Det är högre än vid mätningen 2022 (88 %). De vanligaste argumenten är, likt vid förra mätningen, att skydda ekosystemen och den biologiska mångfalden.

Summering

Om undersökningen

Resultat

Konsekvenser för kommunikation

Om undersökningen

- METOD:** Webbenkät via slumpmässigt rekryterad panel (PFM Research Datainsamlare).
- MÅLGRUPP:** Den svenska allmänheten, 18 år +.
- ANTAL SVARANDE:** 1 000 personer som är representativa för Sverige som helhet.
- TIDPUNKT:** Februari 2024.
- BESTÄLLARE:** Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.
- UTFÖRARE:** New Republic Public Affairs.
- INFORMATION:** Skillnader utifrån ålder/kön etc. presenteras främst i de fall skillnaderna är signifikanta (95-procentig konfidensnivå).
- Med ett underlag på 1 000 respondenter gäller en maximal felmarginal på ca +/-3 procentenheter. Motsvarande felmarginal med 200 svarande är ca +/- 7 procentenheter.

Summering

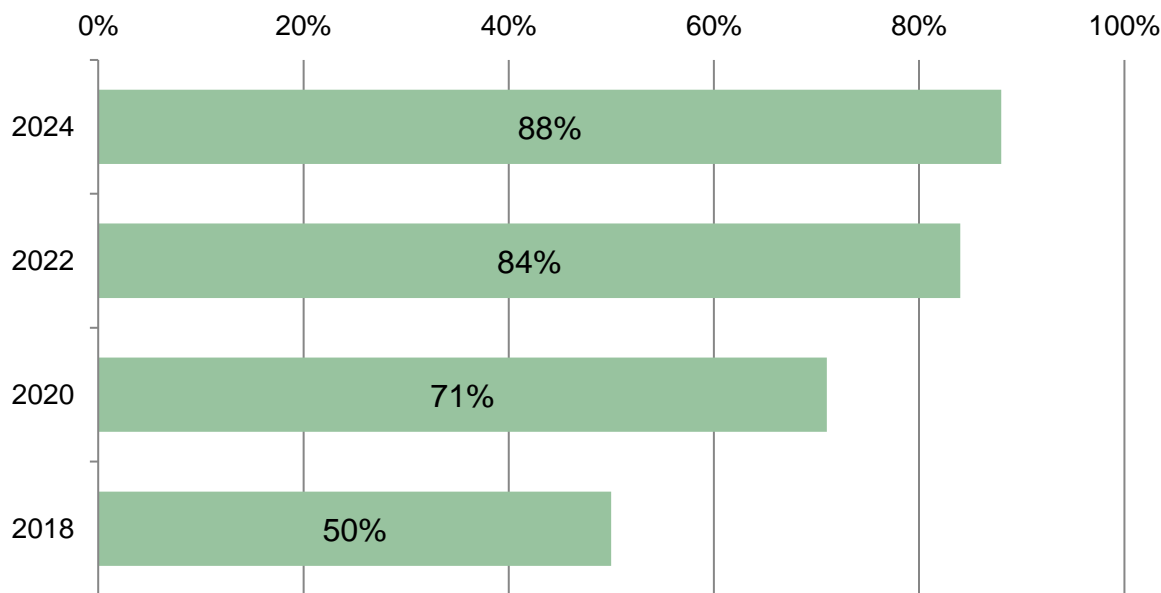
Om undersökningen

Resultat

Konsekvenser för kommunikation

Resultat

Kännedomen om invasiva främmande arter har fortsatt att öka

SIGNIFIKANTA SKILLNADER I MÄTNING 2024

Känner till i större utsträckning:

- Personer 61-74 år (95 %)

Känner till i mindre utsträckning:

- Personer 18-29 år (80 %)

Fakta

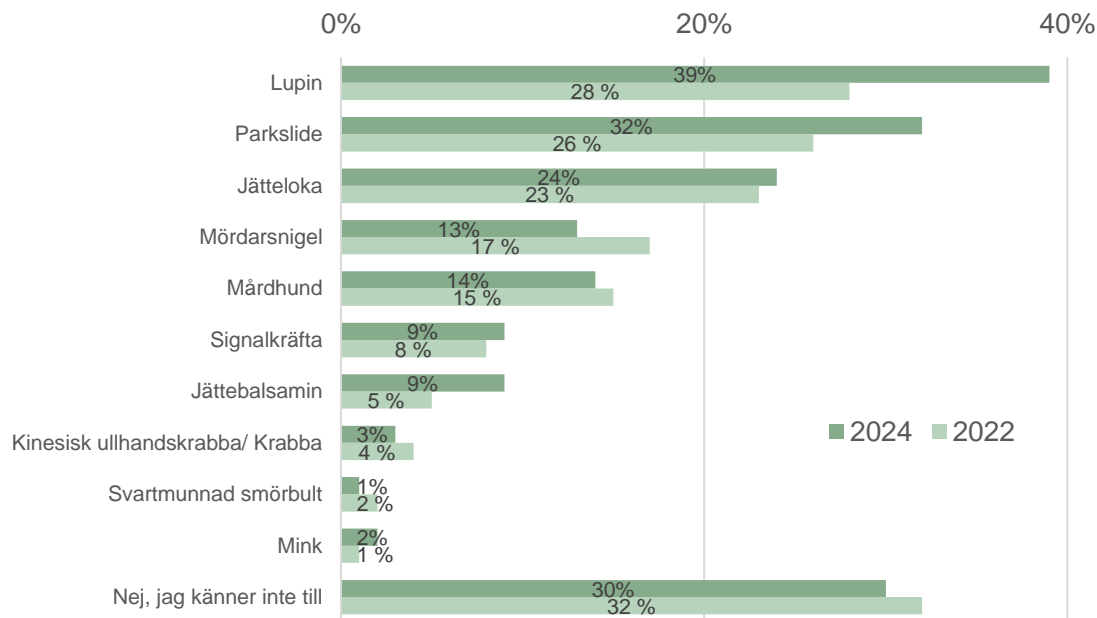
Fullständig fråga:

Känner du till att det finns invasiva främmande arter?

Övrig information:

Procentsatserna motsvarar andel som svarat "ja". Antal svarande: 1000

Lupin, parkslide och jätteloka är de vanligaste arterna att känna till

SIGNIFIKANTA SKILLNADER I MÄTNING 2024

Svarar LUPIN i större utsträckning:

- Kvinnor (49 %)
- Personer 61-74 år (49 %)
- Personer 75 år eller äldre (49 %)

Svarar PARKSLIDE i större utsträckning:

- Personer 61-74 år (47 %)

Svarar JÄTTELOKA i större utsträckning:

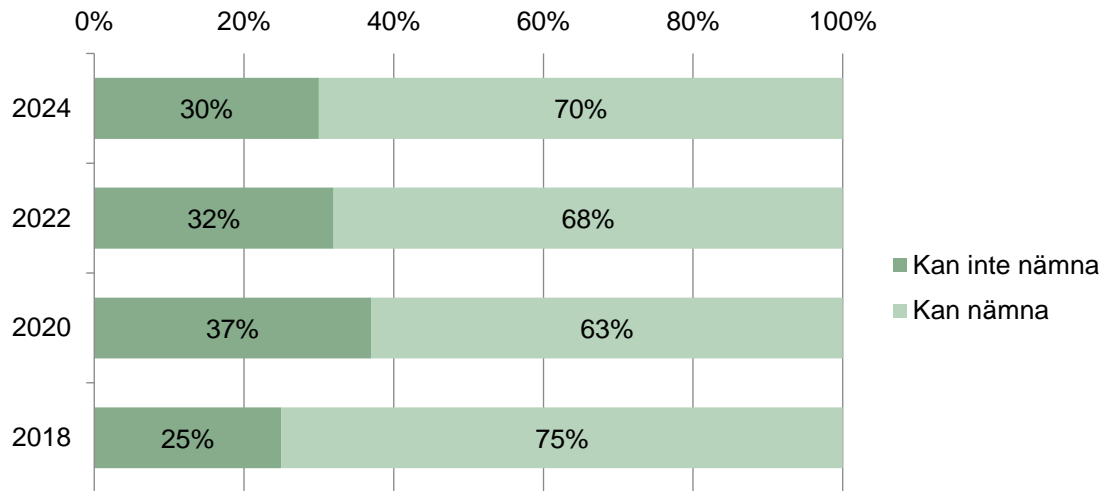
- Kvinnor (28 %)
- Personer 61-74 år (33 %)
- Personer 75 år och äldre (37 %)

Fakta

Fullständig fråga: *Kan du nämna en eller flera invasiva främmande arter?*

Övrig information: Öppen fråga. Fritextsvaren har matchats mot en på förhand upprättad lista. Antal svarande: 882 (de som känner till att det finns invasiva främmande arter).

3 av 10 kan inte nämna någon specifik art

SIGNIFIKANTA SKILLNADER I MÄTNING 2024

Svarar i större utsträckning att de inte känner till några sådana arter:

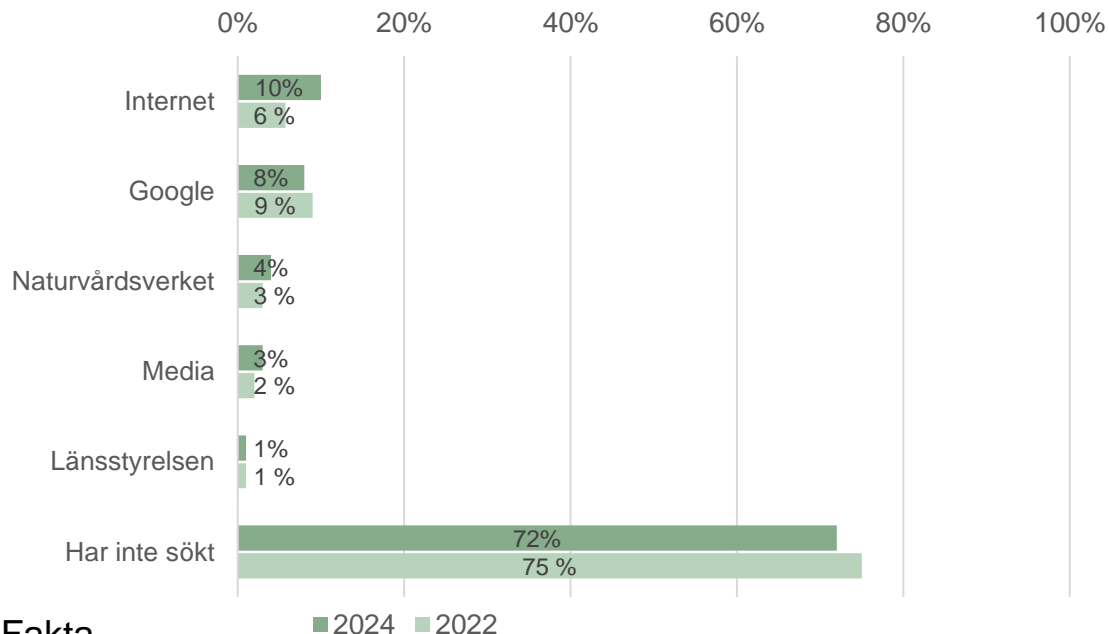
- *Män (33 %)*
- *Personer 18-29 år (42 %)*
- *Personer utan relevanta fritidsintressen (44%)*

Fakta

Fullständig fråga: *Kan du ange en eller flera invasiva främmande arter?*

Övrig information: Öppen fråga. Möjlighet fanns att kryssa för "Nej, jag känner inte till några sådana arter". Procentsatserna motsvarar andel som kryssat för detta svarsalternativ. För att underlätta läsning har andel svarande som känner till minst en art inkluderats. Antal svarande (uppföljande mätning): 882 (de som känner till att det finns invasiva främmande arter).

Internet är det vanligaste sättet att söka information

SIGNIFIKANTA SKILLNADER I MÄTNING 2024

Svarar GOOGLE i större utsträckning:

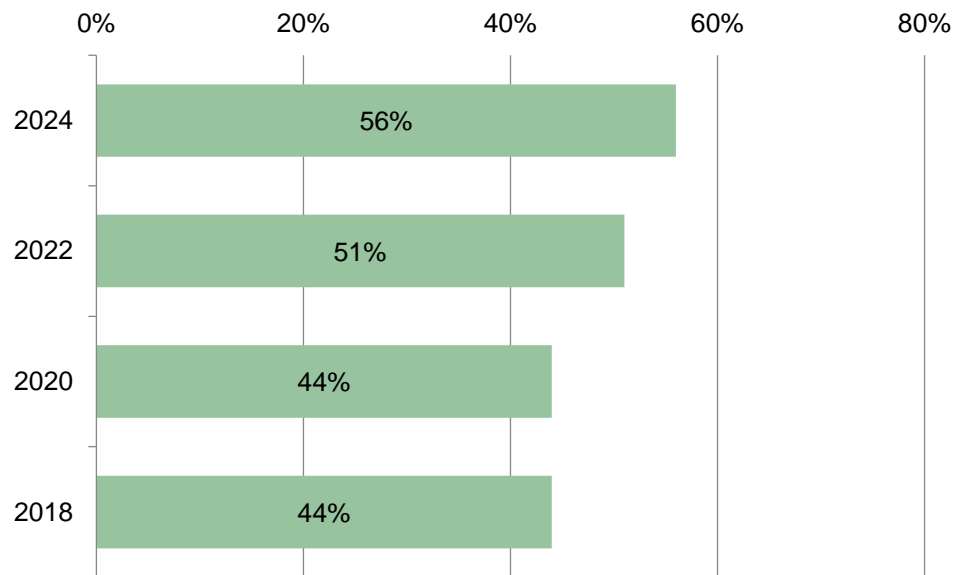
- Personer 18-29 år (16 %)
- Personer 30-45 år (11 %)
- Natur-, växt- eller djurrelaterade yrken (16 %)

Fakta

Fullständig fråga: *Har du sökt information om invasiva främmande arter?*

Övrig information: Öppen fråga. Fritextsvaren har matchats mot en på förhand upprättad lista. Antal svarande: 882 (de som känner till att det finns invasiva främmande arter).

Nära 6 av 10 svarar att de känner till hur de kan undvika spridning

SIGNIFIKANTA SKILLNADER I MÄTNING 2024

Känner till i större utsträckning:

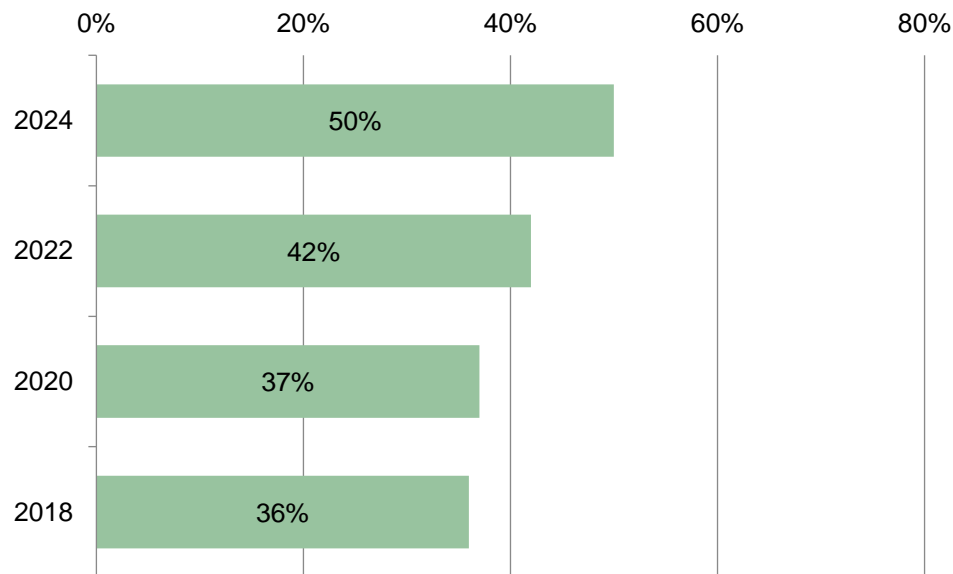
- *Kvinnor (63 %)*
- *Personer 61-74 år (66 %)*
- *Natur-, växt- och djurrelaterade fritidsintressen (61 %)*

Fakta

Fullständig fråga: *Känner du till hur du kan undvika att sprida invasiva främmande arter?*

Övrig information: Envalsfråga. Procentsatserna motsvarar andel som svarat "Ja". Antal svarande: 882

Hälften vet vad de ska göra med en invasiv främmande art

SIGNIFIKANTA SKILLNADER I MÄTNING 2024

Känner till i större utsträckning:

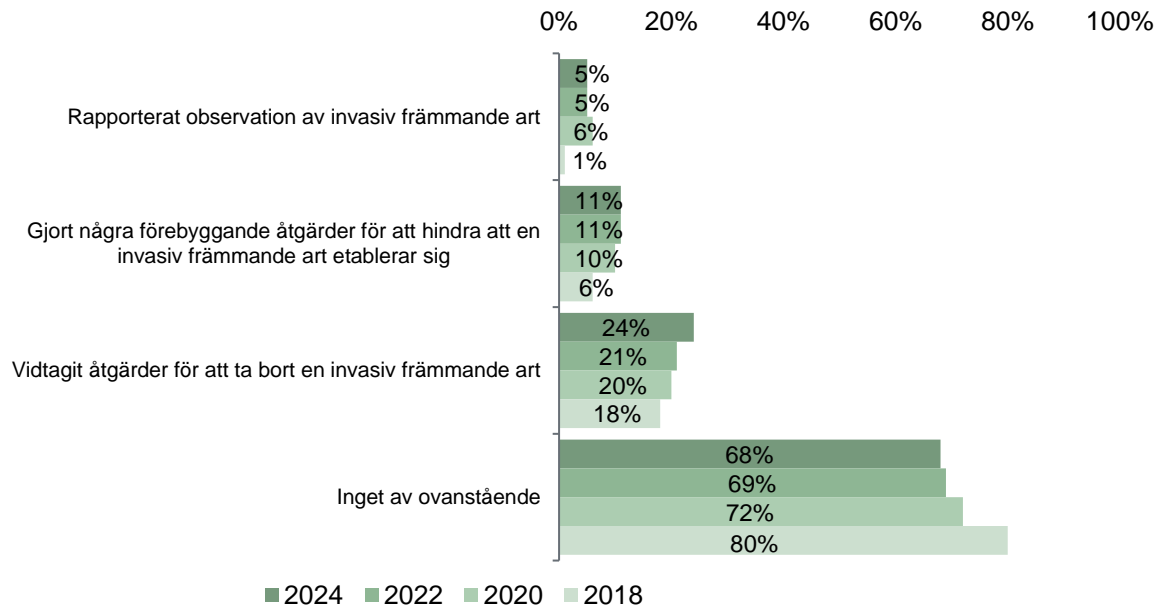
- *Personer 61-74 år (64 %)*
- *Natur-, växt- och djurrelaterade fritidsintressen (54 %)*
- *Natur-, växt- eller djurrelaterade yrken (68 %)*

Fakta

Fullständig fråga: *Vet du vad du ska göra om du hittar en invasiv främmande art?*

Övrig information: Envalsfråga. Procentsatserna motsvarar andel som svarat "Ja". Antal svarande: 882

3 av 10 har rapporterat eller vidtagit åtgärder

SIGNIFIKANTA SKILLNADER I MÄTNING 2024

Svarar **RAPPORTERAT... i större utsträckning:**

- Personer 18-29 år (11 %)
- Natur-, växt- och djurrelaterade fritidsintressen (7 %)
- Natur-, växt- och djurrelaterade yrken (22 %)

Svarar **FÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER... i större utsträckning:**

- Personer 18-29 år (19 %)
- Natur-, växt och djurrelaterade fritidsintressen (14 %)
- Natur-, växt- och djurrelaterade yrken (31 %)

Svarar **VIDTAGIT ÅTGÄRDER... i större utsträckning:**

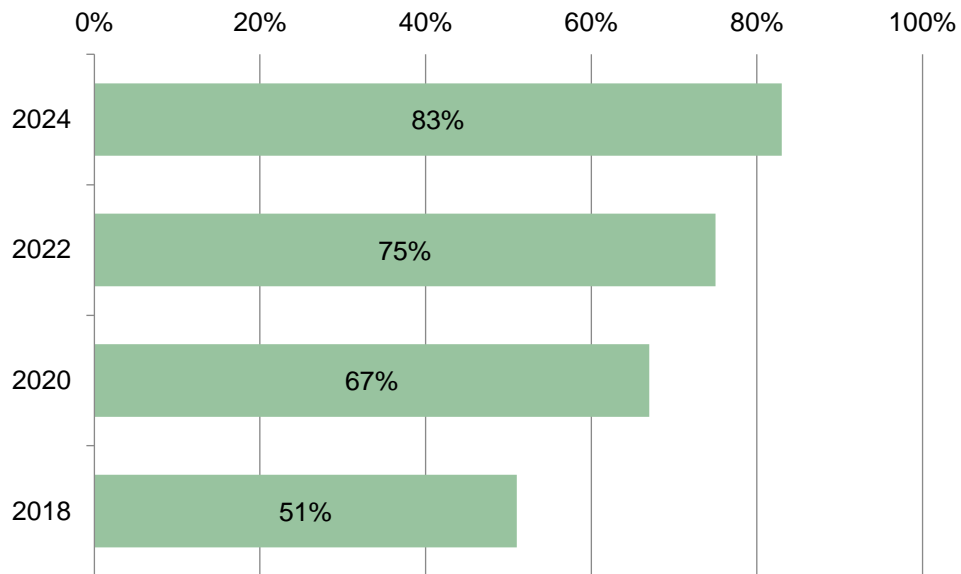
- Natur-, växt och djurrelaterade fritidsintressen (30 %)
- Natur-, växt- och djurrelaterade yrken (37 %)

Fakta

Fullständig fråga: *Har du själv under de senaste tre åren...*

Övrig information: Flervalsfråga. Antal svarande (uppföljande mätning): 882 (de som känner till att det finns invasiva främmande arter).

8 av 10 känner till att det är förbjudet att sprida

* Följande information gavs innan frågan ställdes: Invasiva främmande arter är arter som människan flyttat från sin ursprungsmiljö till en ny miljö där de etablerar sig och sprider sig snabbt. De kan orsaka problem för andra växer och djur, skada ekosystem, skada människors hälsa och få ekonomiska konsekvenser för olika näringar och samhället. EU har pekat ut 66 invasiva främmande arter som omfattas av särskilda EU-regler, 23 av dem finns i dag (t.ex. bisam, gul skunkkalla, gudaträd, jättebalsamin, jätteloka, kabomba, mårddhund, sidenört, signalkräfta, smal vattenpest, tromsöloka och kinesisk ullhandskrabba).

SIGNIFIKANTA SKILLNADER I MÄTNING 2024

Känner till i större utsträckning:

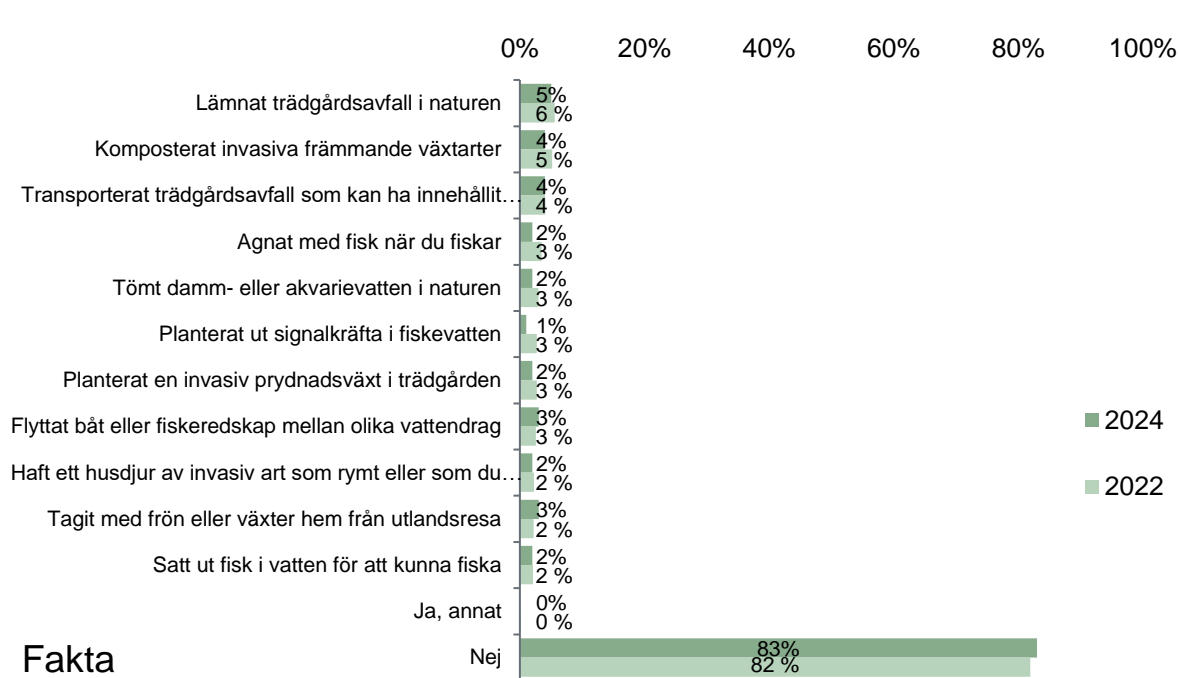
- *Natur- växt- och djurrelaterade fritidsintressen (86 %)*

Fakta

Fullständig fråga: *Känner du till att det är förbjudet att sprida invasiva främmande arter? **

Övrig information: Envalsfråga. Procentsatserna motsvarar andel som svarat "Ja". Antal svarande: 1000.

8 av 10 har inte gjort någon av de givna riskaktiviteterna

SIGNIFIKANTA SKILLNADER I MÄTNING 2024

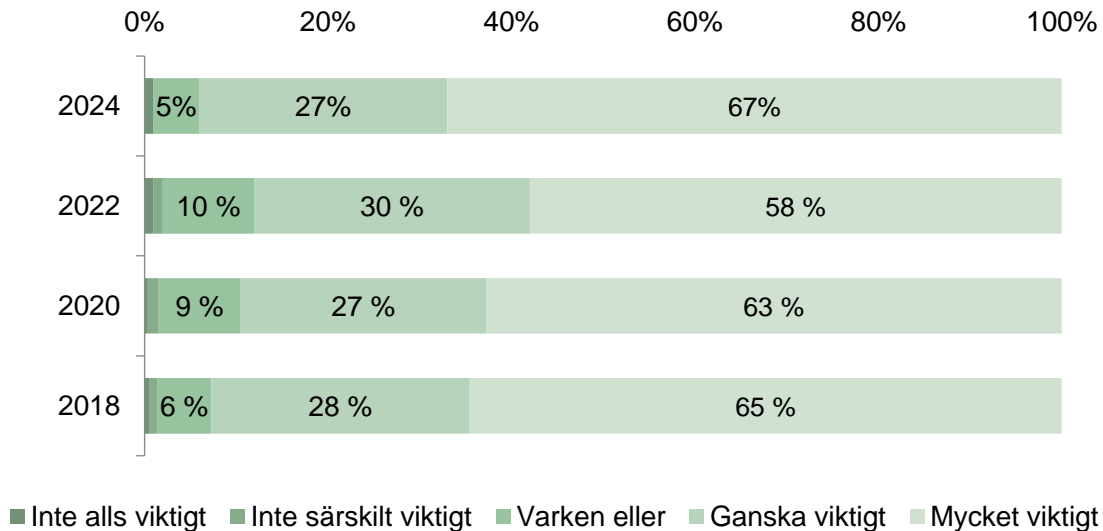
- Personer i åldersgruppen 18-29 år har gjort riskaktiviteterna i större utsträckning än genomsnittet (17 %). 33 % i den yngsta åldersgruppen har gjort någon av riskaktiviteterna. I övriga ålderskategorier är siffran mellan ca 10 – 20 %.
- Personer som arbetar inom relevanta yrkesområden är överrepresenterade i alla riskaktiviteter. Av denna kategori respondenter är andelen som har gjort någon riskaktivitet 45 %.

Fakta

Fullständig fråga: *Kan du själv under de senaste tre åren ha spridit invasiva främmande arter, genom att...?*

Övrig information: Flervalsfråga. Antal svarande: 1000

Fler än 9 av 10 tycker att det är viktigt att det finns regler

SIGNIFIKANTA SKILLNADER I MÄTNING 2024

- Män svarar i mindre utsträckning än genomsnittet att det är *mycket viktigt* (64 %).
- Personer 18-29 år svarar i mindre utsträckning att det är *mycket viktigt* (49 %)
- Även personer som har natur-, växt- och djurrelaterade yrken, svarar i mindre än genomsnittet att det är *mycket viktigt* (57 %)

Fakta

Fullständig fråga: *Hur viktigt anser du att det är att det finns regler för att minska och motverka spridningen av invasiva främmande arter?*

Övrig information: Envalsfråga. Procentsatser under 5 har av utrymmesskäl inte skrivits ut. Antal svarade: 1000.

Summering

Om undersökningen

Resultat

Konsekvenser för kommunikation

Konsekvenser för kommunikation

Konsekvenser för fortsatta kommunikationsinsatser (I)

- **Nuvarande kommunikationsstrategi är effektiv.** Kännedomen har på sex år ökat från 50 till 88 %. Det är ett bevis för att kommunikationsstrategin har varit framgångsrik. Naturvårdsverket utvecklar underlag och knyter samarbeten med en mängd aktörer som sprider informationen brett mot allmänheten.
- **Möt den ökade kunskapen.** Mätningen visar tydligt att respondenterna har fått en fördjupad kunskap om vad invasiva främmande arter är, hur de ska agera om de träffar på dem samt hur de ska undvika att sprida dem vidare. Kunskapen om hur man kan undvika spridning och vad man ska göra ligger båda kring 50 % hos allmänheten. Det finns potential att fortsätta öka dessa andelar genom kommunikationsinsatser.
- **Möjligt behov av mer riktad kommunikation framåt.** Kännedom hos allmänheten om att det *finns* invasiva arter är tack vare kommunikationsinsatser, så stor (nära 90 %) att ytterligare stora ökningar blir svåra. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten bör överväga att framåt fokusera kommunikationen mot målgrupper där kännedomen är lägre (bl.a. yngre) samt ytterligare fokusera mot att öka målgruppernas kunskap om hur de kan undvika spridning och vad de bör göra om de hittar en invasiv främmande art.

Konsekvenser för fortsatta kommunikationsinsatser (II)

- **Sökning efter information och nya beteenden.** De flesta, 3 av 4, söker inte efter information och måste därför nå genom kommunikationsinsatser. Därför är det viktigt att fortsatt vara närvarande i de kanaler där målgrupperna finns. Framväxten av AI-sökmotorer gör det viktigt att hålla relevanta webbsidor uppdaterade med korrekt information och fortsatt sökmotoroptimera dem. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten kan också överväga om det skulle vara relevant med köpta klickbara informationsbanners ("webbreklam") i relevanta onlinemedier för att nå specifika målgrupper.
- **De yngre särskilt viktiga att adressera.** De yngre (18-29 år) i målgruppen har i mycket större utsträckning än allmänheten gjort riskaktiviteter under de senaste tre åren. De är samtidigt överrepresenterade bland dem som inte kan nämna någon invasiv främmande art.
- **De med relevanta yrkesroller särskilt viktiga att adressera.** De med relevanta yrkesroller är överrepresenterade i riskaktiviteter. Mot bakgrund av deras yrkesroller, där de i större utsträckning än allmänheten riskerar att hantera invasiva främmande arter, är de särskilt viktiga att adressera.

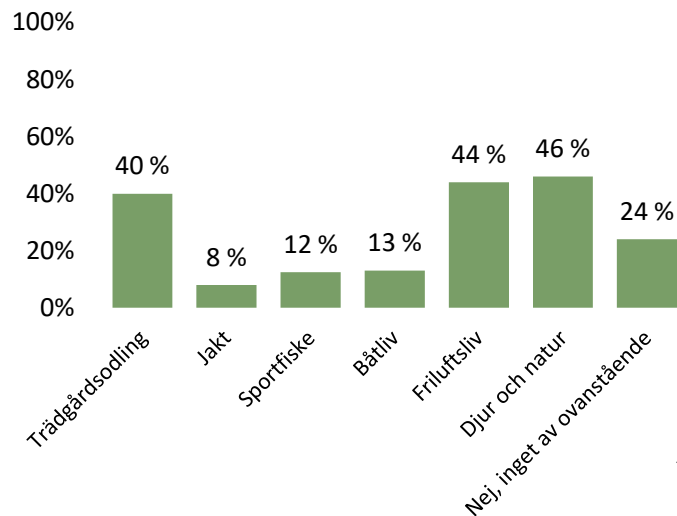
Konsekvenser för fortsatta kommunikationsinsatser (III)

- **Möjligt behov av att uppmärksamma fler invasiva arter.** Lupin, parkslide och jätteloka är de mest välkända arterna. Kännedomen faller därefter mycket för övriga arter. Då över hälften av alla invasiva arter är i princip helt okända för allmänheten (0 – 2 % kännedom) kan det finnas skäl att överväga särskild kommunikation för att öka kännedomen om de i dag mindre kända arterna.
- **Möjliga förändrade mönster i fritidsaktiviteter.** Pandemin innebar en ökning i intresset för trädgårdsarbete, och ökade därför relevansen att kommunicera i trädgårdsmedia. Mot bakgrund av att pandemin är över kan det finnas skäl att anta att detta intresse har planat ut eller minskat till förmån för utomhusaktiviteter som ofta kräver förflyttning, däribland vandring och annan naturturism. Mot denna bakgrund kan det finnas skäl att närmare undersöka förändringar i naturrelaterade fritidsaktivitetsmönster och utifrån sådan information förändra/uppdatera vilka miljöer man kommunicerar i.

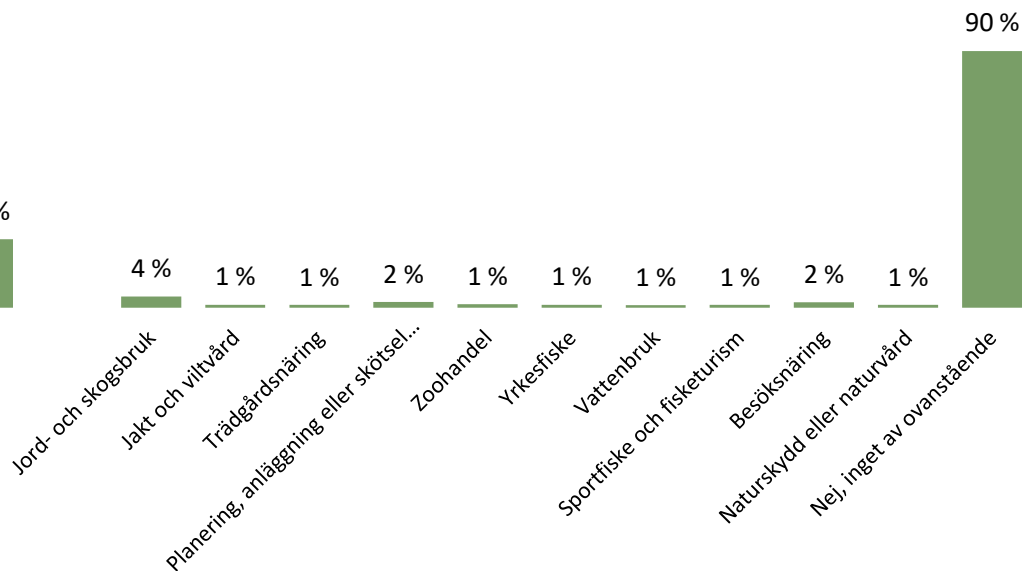
Bakgrundsdata

Fritidsintresse och yrke

76 % har natur-, växt- och djurrelaterade fritidsintressen

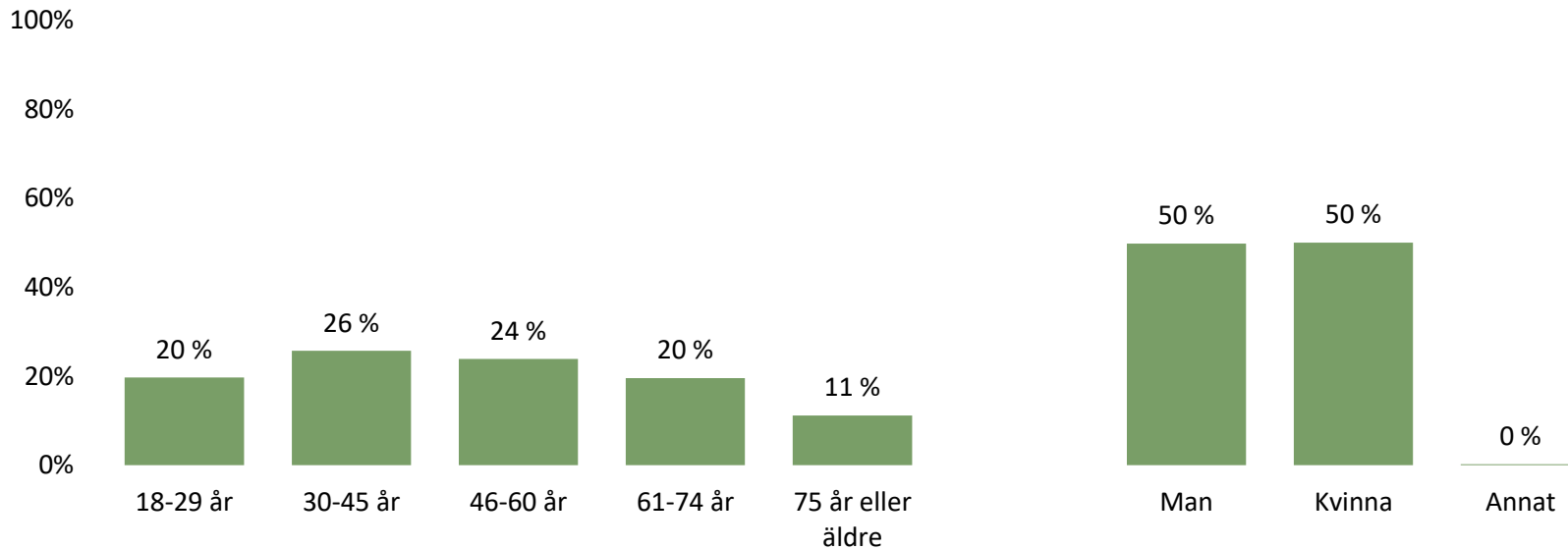
15 % har natur-, växt- och djurrelaterade yrken

Fakta

Information: Flervalsfrågor. Antal svarande: 1 000. De som har något av de givna fritidsintressena eller yrkena, grupperades ihop till natur-, växt- och djurrelaterade fritidsintressen respektive yrken och används i resultatpresentationen som bakgrundsvariabler.

Ålder och kön

Fakta

Information: Envalsfrågor. Antal svarande: 1000

Havs
och Vatten
myndigheten

